Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden

NEET's – Jongeren die geen werk hebben en geen onderwijs of opleiding volgen: kenmerken, kosten en beleidsantwoorden in Europa

Samenvatting

Inleiding

Europa is voor de nabije toekomst afhankelijk van de 94 miljoen Europeanen in de leeftijd tussen 15 en 29 jaar. Deze generatie staat niet alleen voor de uitdagingen waarmee jongeren al generaties lang worden geconfronteerd aan de start van hun volwassen leven, maar komt bovendien terecht in een wereld van volledige mondialisering en zal de lasten van een toenemende vergrijzing moeten dragen. Het is dan ook zeer zorgwekkend dat deze jongeren zo zwaar zijn getroffen door de economische crisis. In 2011 had maar 34% van hen werk, het laagste percentage dat ooit is gemeten door Eurostat. De werkloosheidscijfers getuigen ook van een aanzienlijk moeilijkere arbeidsmarkt voor jongeren; sinds het begin van de recessie is de werkloosheid onder jongeren met 1,5 miljoen gestegen naar 5,5 miljoen (of 21%) in 2011.

Dit zijn zeer zorgwekkende cijfers, maar ze geven geen adequaat beeld van de werkelijke situatie van jongeren, vooral omdat velen studeren en daardoor niet als onderdeel van de beroepsbevolking worden geclassificeerd. Om die reden gebruiken beleidsmakers in de EU steeds vaker het concept NEET – '*not in employment, education or training*', geen werk, geen onderwijs of opleiding. De definitie van dit begrip is in beginsel simpel: het betreft jongeren die geen baan hebben, geen opleiding volgen en niet als student worden geclassificeerd. Het is een maatstaf voor het aantal jongeren dat is buitengesloten van de arbeidsmarkt en misschien zelfs van de samenleving in het algemeen.

In dit rapport wordt de arbeidsmarktsituatie van jongeren in Europa geanalyseerd, waarbij de aandacht vooral wordt gericht op de jongeren die als NEET's worden aangemerkt. Er wordt onderzocht wat de bepalende factoren zijn waardoor jongeren tot de NEET's gaan behoren en er wordt nagegaan wat de economische en sociale kosten van NEET's zijn. Daarnaast wordt beoordeeld hoe lidstaten in hun beleid proberen jongeren te helpen vaste voet te krijgen op de arbeidsmarkt.

Beleidscontext

Op EU-niveau worden NEET's beschouwd als een van de meest problematische groepen in de context van jeugdwerkloosheid. De Europese Commissie heeft op de situatie gereageerd met het Europa 2020-vlaggenschipinitiatief *Jeugd in beweging* en het initiatief *Kansen voor jongeren* 2012-2013. Deze initiatieven zijn erop gericht alle jongeren in staat te stellen hun mogelijkheden te benutten en vragen om gecoördineerde actie van alle lidstaten, bedrijven, sociale partners en de EU om problemen van jongeren aan te pakken. Er wordt speciale nadruk gelegd op het bieden van mogelijkheden aan jongeren om weer onderwijs en opleiding te gaan volgen en op het faciliteren van contacten van jongeren met de arbeidsmarkt. In 2012 wordt in het werkgelegenheidspakket 'Naar een banenrijk herstel' van de Europese Commissie opnieuw de nadruk gelegd op de noodzaak om kansen te creëren voor jongeren en wordt het belang onderstreept van het terugdringen van de dramatische werkloosheidscijfers onder jongeren en de aantallen NEET's door de overgang naar werk te vergemakkelijken.

De Europese Commissie heeft nieuwe indicatoren, zoals het aantal NEET's, geïntroduceerd om de arbeidsmarkt en de maatschappelijke situatie van jongeren te monitoren en een vergelijking tussen lidstaten in de context van de Europa 2020-strategie te vergemakkelijken. Hierdoor worden problemen van jongeren beter zichtbaar en komt de positie van jongeren hoger op de politieke agenda te staan.

Hoofdconclusies

Volgens Eurostat waren in 2011 in Europa 7,5 miljoen jonge mensen van 15 tot en met 24 jaar en nog eens 6,5 miljoen mensen van 25 tot en met 29 jaar buitengesloten van de arbeidsmarkt en het onderwijsstelsel. Dit betekent dat het aantal NEET's significant is toegenomen: in 2008 bedroeg het aantal NEET's 11% voor jongeren van 15 tot en met 24 jaar en 17% voor jongeren van 25 tot en met 29 jaar, en in

2011 was dit gestegen naar respectievelijk 13% en 20%. Er zijn enorme verschillen tussen lidstaten, van minder dan 7% (Luxemburg en Nederland) tot meer dan 17% (Bulgarije, Ierland, Italië en Spanje).

De NEET's vormen een zeer heterogene populatie. De normale werklozen vormen meestal de grootste subgroep. Andere kwetsbare subgroepen zijn onder meer jongeren met een ziekte of handicap en jongeren met zorgtaken. Tot de niet-kwetsbare subgroepen behoren jongeren die gewoon een time-out nemen en jongeren die constructief op andere manieren actief zijn, bijvoorbeeld op het gebied van kunst en muziek of door in eigen regie te leren. Wat ze gemeen hebben, is dat ze geen menselijk kapitaal opbouwen via formele kanalen.

Sommige jongeren lopen meer risico NEET te worden dan andere. Jongeren met een laag onderwijsniveau lopen drie keer zoveel risico NEET te worden als jongeren met hoger onderwijs, terwijl bij jongeren met een migrantenachtergrond de kans om NEET te worden 70% groter is dan bij autochtone jongeren. Jongeren met een handicap of ziekte hebben 40% meer kans om NEET te worden dan gezonde jongeren. Ook het gezin waaruit jongeren komen, heeft een cruciale invloed.

Als een jongere NEET is, heeft dat negatieve gevolgen voor de jongere zelf, maar ook voor de samenleving en de economie. Wanneer iemand gedurende een bepaalde periode NEET is, kan dit allerlei negatieve maatschappelijke gevolgen hebben, zoals isolement, onzeker en kwalitatief slecht werk in de toekomst, jeugdcriminaliteit en geestelijke en lichamelijke gezondheidsproblemen.

In 2011 bedroegen de economische verliezen als gevolg van het niet deelnemen van jongeren aan de arbeidsmarkt 153 miljard EUR. Dit is een voorzichtige schatting, die overeenkomt met 1,2% van het Europese bbp. Er zijn grote verschillen tussen lidstaten, maar sommige landen betalen een bijzonder hoge prijs van 2% of meer van hun bbp: Bulgarije, Cyprus, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland en Polen.

NEET's lopen meer risico van politieke en sociale marginalisatie. Vergeleken met andere jongeren hebben NEET's veel minder politieke belangstelling, zijn ze veel minder politiek en maatschappelijk betrokken en hebben ze minder vertrouwen.

Beleidsadviezen

Het beleid dat lidstaten hebben ingezet, richt zich op diverse stadia van de route naar werk en is uiterst divers wat betreft doelstellingen en activiteiten. Hoewel het moeilijk is te beoordelen hoe doeltreffend een beleid is, kan er wel een aantal goede praktijken worden geïdentificeerd voor het ontwerp en de uitvoering van beleid:

- Beleidsmaatregelen moeten divers zijn; ze moeten verscheidene problemen op de weg naar werk aanpakken en speciale aandacht besteden aan verschillende kwetsbare groepen die meer kans lopen op een opeenstapeling van nadelen.

- Het is vooral belangrijk rekening te houden met de mate waarin begunstigden klaar zijn voor de arbeidsmarkt. Jongeren die al goed zijn voorbereid, zullen baat hebben bij initiatieven die in sterke mate zijn gebaseerd op de behoeften van de arbeidsmarkt, terwijl bij andere jongeren eerst persoonlijke belemmeringen moeten worden weggenomen voordat zij met succes kunnen deelnemen aan werkgelegenheidsprogramma's.

- Er moet worden gestreefd naar een duurzame langetermijnoplossing voor jongeren. Kortetermijnoplossingen zijn onvoldoende. Jongeren hebben stabiele, duurzame banen van goede kwaliteit nodig. Dit betekent onder meer dat zij de kwalificaties moeten verwerven die nodig zijn voor een geslaagde integratie op de arbeidsmarkt.

- Een brede betrokkenheid van stakeholders bij het ontwerp en de uitvoering van maatregelen voor de bevordering van de werkgelegenheid voor jongeren is essentieel. Met name moeten werkgevers en hun vertegenwoordigers sterk worden betrokken bij maatregelen die gericht zijn op de inzetbaarheid van de begunstigden.

- Maatregelen ter bestrijding van de werkloosheid onder jongeren moeten klantgericht zijn en niet de leverancier van werkgelegenheid als uitgangspunt hanteren. Dit betekent dat er moet worden voorzien in verschillende routes, van standaard leertrajecten tot maatwerkprogramma's met ondersteuning.

- Succesvol beleid is innovatief. Het introduceert nieuwe manieren om de doelgroepen te bereiken, met buurtactiviteiten als belangrijk element om buitengesloten jongeren weer bij de samenleving te betrekken. Daarbij kunnen stimulansen, 'branding' en marketingcampagnes nuttig zijn in de context van een meer universele arbeidsbemiddeling voor jongeren.

Aanvullende informatie

Het verslag, *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe* is te vinden op de website www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Massimiliano Mascherini, onderzoeksleider, mam@eurofound.europa.eu